

vinu, in našli so, da se vino z gipsom pomešano kmali učisti; vendar pa vinu prijetnega okusa ne vzame, gips se v sodu sterdi, če se ga le preveč ne vzame, in vino se dá potem čisto iz soda pretočiti. Tudi kisle vina po gipsu nekoliko svoje kisline zgubé. — Tako priporoča časnik „Fortschritt“.

(Kako stenice pregnati). Neka gospodinja iz Lipnice priporoča zoper stenice vodo od kumar. Kumare se morajo dobro ožmeti in ž njih vodo večkrat posteljne špranje in postelje same, kjer se stenice radi redé, zaporedoma umivati, dile podergniti, vratni podboji s kakem penzeljnom pomazati in enake kraje, kjer se stenice najraje derzé, z omenjeno vodo politi. Stenica berž pogine, ko jo ta voda zadene. Najbolje zato so semenske in že nekoliko nagnjite kumare. Zmečkati se morajo, in ž njih sokom postelje in druge stenične gnjezda namazati; še celo jesih, v katerem naše gospodinjje kumare hranjujejo, jih kmali pomori.

Od dosmertnih asekuracij.

I. Kaj so dosmertne asekuracije ali zavarovavnice? čemu so? in kako se jih more vsak udeležiti?

Dosmertne zavarovavnice se po nemško imenujejo „Lebensversicherungen“. Marsikdo, ki nemško besedo „Lebensversicherung“ bere, in še nikolj ni nič slišal od teh naprav, bi utegnil reči: „Ali vas luna terka, da kaj takega mislite, da kakošna asekuracija more celó življenje človekovo zavarovati, da ne bo umerl?“ Ker pa se „Lebensversicherung“ ne sme tako razumeti, kakor zgolj nemška beseda kaže, ne imenujemo mi v svojem jeziku teh naprav „zavarovavnice življenja“, ampak dosmertne zavarovavnice ali asekuracije, in od teh pri nas še premalo znanih naprav hočemo svojim bravcom v sledečih sestavkih še kaj več povedati, kakor smo že unidan od tontin povedali.

Da so dosmertne zavarovavnice dobra reč, je zdavnej znano, pa deležnikov še niso imele dosedaj toliko, kolikor bi jih kakor koristne naprave imele šteti. Zakaj se jih ljudje tako malo udeležujejo, tega je marsikaj krivo. Mnogi še celó nič od njih ne vejo, drugi jim ne zaupajo; veliko ljudi je, kateri se jih ne morejo udeležiti, ne manjka se pa tudi tacihi ne, kateri z neverjetno nečimernostjo svoje življenje vživajo, se za pokojne prihodnje dni kar nič ne pečajo, in dosti jih je, kateri še ne prevdarijo, kako se bo njihovim svojcom po njih smerti godilo; tistim namreč, kateri so jih v življenji tako zvesto ljubili. Misliti bi bilo skorej, da se taki nemarneži še celó branijo, po smerti spomin sabo vzeti, da zapusté sirote, ktere bi jih po smerti blagoslovile. Vendar pa ne rečemo preveč, da ne bo dolgo terpelo in ljudstvo se bo začelo v dosmertne zavarovavnice sploh zapisovati.

Živimo namreč v času, v katerem se ljudje tako hitro množijo; v katerem sto družih moči nadomestuje človeške roke; v času, v katerem se dá brez pravih vednost in pripravnost komaj še živéti; v katerem znajdba spodriva znajdbo, v katerem nam vse in povsod glasno na ušesa bije: „Naprej! naprej!“; v času, v katerem imamo toliko majhnih in velikih potreb, od katerih se našim sprednjikom še sanjalo ni, in v času, v katerem moramo za marsikaj dostikrat nepotrebne lepe krajcarje darovati, kateri bi nam bili za starost, za dni nesreče ostali: v takem času so ljudje prisiljeni, ne samo na to misliti, kako bi si v sedanjih dneh urno pomagali, ampak tudi, kako bi se posebno za prihodnje dni preskerbeli, katerih v sedanjosti tako lahko pozabimo ali pa skerb za-nje k večjemu z dobrimi sklepi odlašamo.

V času živimo, v katerem se uperamo in prizadevamo, pa z vsem uperanjem in prizadevanjem komaj dan za dnevom izhajamo. Ravno zavoljo tega nas tudi tako težko stane, tudi za prihodnje čase stanovitno skerbeti.

Kar naenkrat pa stoji človek pred durmi časa, v katerem si ne more nič več pridobiti, v katerem potrebuje prav posebno tistega pokoja in tiste zložnosti, ktera mu oslajuje dni starosti in mu obilo povračuje plačilo za njegove trude in skerbi pretečenih let.

Sila sila malo ljudi je pa, kateri morejo po dosedanem ravnanju sebi in svojim ljubim veselo prihodnost pripraviti. Bog ne prizadeni, da bi hotli se mnogim posojilnicam in hranilnicam zameriti, ktere so ljudém res dobre pomočnice. Tu gré za druge reči, ktere se dajo samo z dosmertnimi zavarovavnicami doseči. Obljubimo, da bodo te zavarovavnice v poznejih letih zlo slovéle. Naj jih le ljudje dobro spoznajo, in udeleževali se jih bodo gotovo tudi radi.

Koristnost dosmertnih zavarovavnic se dá v kratkem tako-le razkazati:

1. Dosmertne zavarovavnice utemeljujejo domačo srečo ali srečo med svojimi. — Ni treba dokazovati, kako je sreča med svojimi tudi sreča za celo sosesko, za celo državo, še celó za vse ljudi. To nam kaže skušnja najbolj jasno. Kjer ni edinosti in sreče med družinami, tudi ni pobožnosti in mirú. Čednost, bodi si kakoršna kolj, more samo v dobro gospodarjeni družini cvesti in tekniti. Taka družina je najrodovitnejša njiva, v kateri morejo rasti vse npravne in državljanske čednosti. Da se pa to zgoditi more, mora oče ali gospodar družine najpred pomočkov imeti, s kterimi je mogoče tak namen doseči. Gospodar ne more nikolj preveč deloven in varčen biti, nikolj ne more vsega dosti prevdariti; v tem mu morajo pa udje družine pomožni biti. Al gospodar naj bo še tako delaven, še tako varčen, naj še tako umno vse prevdarja, vendar dostikrat ne doseže svojega namena. Delavna roka omaga, zadovoljnosti se človek naveliča in če kdo še tako umno in modro kaj prevdari, prigodi se kaj, česar nihče ne more previditi, in vse je zastonj! Ako damo pa gospodarju pomočkov, da se takih nezgod varje, obvarjemo tudi celo družino; otmemo jo težavnih homatij in pogubljenja. Dosmertne zavarovavnice dajajo take pomočke; one morejo družine varovati sile in nadlog; one jim dajajo ték in učverstujejo njih srečo.

Kakor so dosmertne zavarovavnice dobrotnice in pomočnice družin, tako so tudi

2. krepke podpornice omikanja. — Komu more nek bolj biti na tem ležeče, da se svojci sploh in poseboma kaj učé in omikajo, kakor njih očetu? Ali pa more ta to tako storiti, kakor je treba, če bi ne imel pomočkov, kateri mu tudi še potem ostanejo, ko si ne more nič več pridobiti, ko mu obertnija in rokodelstvo opéša itd.

3. Dosmertne zavarovavnice so koristne družini in njeni omiki, toraj so tudi koristne čednemu življenju.

4. Dosmertne zavarovavnice vzbujajo varčnost; zavoljo tega pripomorejo k blagru posamnih ljudi kakor tudi celih družin.

Ker delajo ljudem upanje, da bodo po odločenem času dobili pravice, ktere grejo deležnikom takih zavarovavnic, tedaj si bodo ti tudi na vso moč prizadevali, da ne zgubijo teh pravic.

Z umno varčnostjo bo mogel deležnik vsigdar dolžnosti zavarovavnice spolnovati; tedaj se mu ne bo bati, da bi zgubil pravice, ktere je pridobil. Blagor mnogih posamnih je v tesni zvezi z blagrom vseh skupaj; ta blagor se bo ondi najbolj razodeval, kjer imajo dosmertne zavarovavnice največ deležnikov.

5. Še drugo — ne majhno dobroto skazujejo dosmertne zavarovavnice deležnikom s tem, da jim dnarjev posojujejo. — Té posojila so pa prav posebne baže; kajti posojujejo dosmertne zavarovavnice svojim deležnikom prav za prav to, kar deležnikom že sicer gré, samo z razločkom, da posodijo vsakemu po méri tega, kar bi imel o svojem času iz njih dobivati. Kdor hoče tako posojilo dobiti, nima družega storiti, kakor zavarovavnici to kar

naznaniti. Obresti ali činžev ne tirja zavarovavnica večjih kakor navadnih. Ako bi se primerilo, da bi deležnik ne mogel posojila verniti, se mu ni nobene škode bati. Kolikor mu je zavarovavnica posodila, toliko mu bo o svojem času od šume odtegnila, za katero je zavarovan.

6. Ker se pa v dosmertne zavarovavnice more lahko vsak, kterege stanú kolj, zapisati in se one ravnajo po potrebah in razmerah deležnikov, pa so tudi s svojo glavnico (Stammfond) porok za vse, kar prevzamejo, se morejo v nje vkladati veliki in majhni kapitali. S tem so pa kaj kaj koristne.

Posebno dobro zaležejo majhni kapitali na obresti naloženi. Kdor ima velike kapitale, ima tudi priložnost, jih urno in marsikako tako obrniti, da mu po mogočosti dobre obresti donašajo; kdor ima pa le majhen kapital, mu ni tako lahko mogoče, ga urno in varno z dobrim dobičkom kam naložiti.

Utégnil bi kdo reči, da tudi hranilnice (Sparkasse) majhne kapitale naberajo in celemu ljudstvu, obert-nijstvu, kmetijstvu itd. z njimi pomagajo, in da so posebno one, ktere ljudi k varčnosti nagibajo. — Res je, da tako delajo in hvala njih dobrotljivemu ravnanju! Ako pa pomislimo, da tistega, kateri kaj vloží, hranilnica nikakor ne sili, koliko mora danes, koliko pa jutro va-njo vložiti itd., in ako dalje pomislimo, da imajo hranilnice druge namene, moramo tudi veljati dati, da se hranilnice od dosmertnih zavarovavnic zlo zlo razločijo. Kdor je deležnik dosmertne zavarovavnice, je prisiljen, neprenehoma varčen biti.

7. Dosmertne zavarovavnice so nam še po smerti dobrotnice.

Poglejmo le, kako se mnogim očetom godí. Naj imajo še tako dobro voljo, naj so še tako skerbni, vendar se dostikrat ne morejo iz tega sveta ločiti z mirnim sercom, da so svoje ljube, če ne v boljem pa vsaj v takem stanu zapustili, da jim je mogoče živeti.

Koliko je družin, ktere treši smert njihnega rednika z verha sreče v grozno, neizrečeno revšino, ker jim je z njegovim življenjem tudi edini vir življenja ugasnil! — In kako težko se more duša tacega očeta od njega ločiti, kateri se zavé, v kakošni revšini zapusti svoje ljube!

Da bi take misli vsacega očeta spodbodle, nemudoma poskerbeti, da otme svoje otroke revšine, ko sam ne bo mogel več za-nje skerbeti! Dosmertno zavarovanje — in sopet dosmertno zavarovanje je po takem edini pomoček, našim dragim srečno prihodnost pripraviti. Dosmertne zavarovavnice začnejo pomagati, ko mi ne moremo več.

Ko smo ob kratkem razložili koristnost zavarovavnic, je treba še na vprašanje odgovoriti: kako je mogoče té koristnosti se udeležiti?

Prav kratko se dá na to odgovoriti.

Kdor spozná koristnost dosmertnih zavarovavnic, bo želel se njih udeležiti, in to tem več, čem več se bo njih koristnosti prepričal.

Ker pa razne zavarovavnice niso enako osnovane in se tudi po svojih pravilih med sabo bolj ali menj ločijo, se mora slednji deležnik najpred podučiti, kako mu je mogoče h kaki zavarovavnici pristopiti in kdaj ga bo ona hotla zapisati. Zavoljo tega naj bere pravila tiste zavarovavnice, ktera se mu najbolj ugodna zdí in kateri bo plačila, ki ji grejó, odrajtovati mogel.

Te zavarovavnice imajo v vseh deželah še posebne opravnike in vsakemu opravniku je naročeno, ljudi podučevati, kateri želé o tej ali uni reči podučeni biti.

Unidan smo povedali, da je v Terstu taka dosmertna asekuracija, in da za krajusko deželo je opravnik gospod Terpin, tergovec v Ljubljani. Danes povemo na dalje, da se je tudi na Dunaju napravila taka velika asekuracija pod imenom „Anker“, ktera si je v kratkem času pridobila

dobro ime in veliko deležnikov. Nemško ime „Anker“ se pravi po naše sidro ali maček, kakoršnega mornarji rabijo na morju, da z njim barko vstavijo in tako rekoč priklenejo, ko ga tû ali tam v morje veržejo. Tako je barka varna v sredi morja. Po tem izgledu je posneto tudi ime dosmertne asekuracije „Anker“ imenovane, ker daje svojim deležnikom varnost v človeškem življenju, da se njim ali njihovim ni potreb in nadlog bati.

Naturoznanske reči.

Luna in rastljinstvo.

Naši spredniki so veliko verjeli v moč lune do rastljinstva. Marsikter vertnar se je ravnal pri svojih delih le po luni. Dandanašnji je to zlo drugač; sedanji vertnarji še celó dostikrat ne vedó, ali je luna v prvem ali v drugem krajcu. Gotovo so naši spredniki luni preveliko moč pripisovali: dan današnji pa tudi ne ravnamo prav, ako mislimo, da nima luna celó nobene moči do rastljinstva. Profesor Piazzzi Smyth je na Tenerifi nove astronomične skušnje zvedil, ktere so med drugimi važnimi prigodki pokazale, da luna v raznih časih nekoliko gorkote daje.

Po dolgih preiskavah je nek drug učen mož, gospod J. P. Harrison naravno postavo zasledil, da je koj po prvem krajcu večidel več toplote, kakor malo pred krajcom, in da je ravno tako tudi srednja toplota drugi dan po prvem krajcu zmirom večja kakor tretji dan pred krajcom. C. Fulbrook je čez sedem let pridnega opazovanja zvedil, da po luninem teku se vselej ravná tudi to, da več ali menj dežuje.

Vse to ne bo nobenemu se neverjetno zdelo, da odtok in natok morja se tudi po luni ravná.

Če je tedaj vse to res, mora luna tudi do rastljinstva svojo moč imeti; tudi je že samo po sebi lahko verjeti, da lunina svetloba ne more biti brez vse moči do rastljinstva.

Iz potne bisage.

Prijazni dopisi do strica Bercka Dragana v Verbovcu.

XV. Pismo.

Dragi stric!

Iz Krajnske gore sva šla s prijateljem Miloslavom nazaj proti Ljubljani. Memo gredé sva obiskala veličastni slap Peričnik. Tukaj sta nas počakala Miloslavov brat in Miloslavova svakinja. Ta slap je gosp. Levičnik spet tako lepo popisal, da za moje pero nič ne ostane. Poglejte toraj „Novice“ leta 1856, stran 82, in bodete imeli celi njegov obraz. Dolgo smo se sončili in krepčali pri tem lepem slapu. Čeravno nisem ném za takošne naturne prikazni, mi je vendar ljubša tiho tekoča rečica, kakor šumeč in doneč slap. Jaz ne morem terpeti ne šuma ne hruma, ker celó večkrat misli pretere. Zato nisem prijatelj pokanja z biči, katerih pokanje bi lahko možgane presekalo, žvižganja lokomotiva, ropotanja kovaških kladev itd. Kdor ni mojih misli, naj bere spis slikara Bronzina „dei rumori“, — in prepričal se bode, da sta šum in hrum nekaj neprijetnega.

Ložej pa še takošen hrup prenašam, kakor hrum in šum, kterege nekteri delajo dan današnji z dobrimi deli po časnikih. Vsaka dobra trohica, ktero je kdo na oltar keršanske ljubezni položil, vsaka dobra besedica, ktero je kdo izgovoril, že pisanja željne roke raztrobijo po vseh časnikih. Slavni Hammer je iz arabskega lepo prislovico prestavil, ktero naj bi današnji svet slobodno zapomnil:

„Thust du das Gute, so wirf es in's Meer,
Weiss es der Fisch nicht, so weiss es der Herr.“

To je po naše:

Storiš le kaj dobrega, verzi v morjé,
Ak ribi ni znano, Gospod vendar vé.